

چک‌های برگشتی؛ خدشه بر اعتماد بازار

● گروه خبر

آمارهای رسمی می‌گویند کم‌کم اعتبار و اعتماد از بازار ایران رنگ می‌بازد، چرا که نه تنها اسناد برگشت خورده در اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران به اسناد مبادله شده دو رقمی شده است، بلکه هم تعداد و هم ارزش ریالی چک‌های برگشتی روزبه‌روز بیشتر و بیشتر می‌شود و این یعنی به وعده‌های بازار توجه نکنید و خرید و فروش نقدی را در اولویت تجارت و کسب‌وکار خود قرار دهید. اما مشکل اینجاست که در دوران رکود اقتصادی و نابسامانی کسب‌وکار و تجارت، باز هم چاره این است که به بازار اعتماد کنید. مبنای تحلیل خبر بازار بین‌الملل، گزارش بانک مرکزی از شاخص‌های ماهانه اقتصادی ایران است که نشان می‌دهد با رشد چک‌های برگشتی در اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران، شاخص اعتماد و اعتبار بازار خدشه‌دار شده است، چرا که در سه ماهه نخست امسال حدود ۶۴ هزار میلیارد ریال سند بانکی (چک) برگشت خورده و در بهار امسال فقط در شهر تهران بیش از ۱۸ میلیارد تومان سفته و برات در شعبه دادگستری تهران واخواست شده است. کارشناسان می‌گویند: دو رقمی شدن نسبت عددی اسناد برگشت خورده به اسناد مبادله شده در نظام بانکی ایران که از سال گذشته رقم خورده، از سال ۱۳۷۹ تا کنون سابقه نداشته است و این زنگ خطری است نه فقط برای فعالان اقتصادی، بلکه برای اقتصاد ایران.

از سال ۱۳۷۹ تا پایان سال ۱۳۸۸ یعنی در طول ۱۰ سال اخیر به طور متوسط سالانه ۵/۲۶ درصد از کل چک‌های مبادله شده در نظام بانکی ایران برگشت خورده است که در سال‌های ۱۳۸۰ و ۱۳۸۱ کمترین میزان، یعنی ۴/۵ درصد از کل چک‌هایی که در اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران رد و بدل شده، فاقد وجه بوده یا با کسری وجه مواجه شده و حکم برگشت خورده است و در سال ۱۳۸۸ حدود ۱۰/۷ درصد از کل چک‌های مبادله شده، مهر «برگشت داده شد» را روی خود ثبت کرده‌اند. البته هر چند شیب افزایش ارزش ریالی چک‌های برگشت خورده کند است، در سال گذشته نسبت چک‌های برگشت خورده به نسبت کل چک‌های رد و بدل شده از لحاظ ارزش از ۵ درصد فراتر رفته است.

جدیدترین آمارهای بانک مرکزی از شاخص‌های ماهانه اقتصادی ایران نشان از آن

دارد که اسناد برگشتی در اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران، خرداد امسال نسبت به ماه مشابه پارسال به لحاظ تعداد ۳۲/۱ درصد و به لحاظ ارزش ریالی ۴۷ درصد افزایش یافته است. همچنین خرداد امسال نسبت به اردیبهشت، شاخص تعداد اسناد برگشت داده شده ۱۲/۵ درصد و به لحاظ مبلغ ۱۴/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. از سوی دیگر تعداد و مبلغ اسناد مبادله شده در اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران، خرداد ماه امسال نسبت به خرداد پارسال به ترتیب ۱۰/۷ و ۴۷/۹ درصد بیشتر شده است که در قیاس با اردیبهشت امسال شاخص اسناد مبادله شده به لحاظ تعداد و مبلغ، ۷/۱ و ۹/۳ درصد رشد کرده است. گزارش بانک مرکزی حکایت از آن دارد که شاخص مبلغ سفته و برات واخواست شده در شهر تهران طی خرداد ۸۹ در مقایسه با اردیبهشت ۸۹ و خرداد ۸۸ برابر با آمار دادگستری استان تهران، به ترتیب ۵۷/۲ درصد و ۴۵/۱ درصد کاهش را تجربه کرده است. بانک مرکزی در گزارش خود اشاره می‌کند که در بهار سال ۱۳۸۹، یک میلیون و ۳۲۳ هزار سند بانکی به مبلغ ۶۳ هزار و ۵۲۳ میلیارد ریال برگشت خورده است که نسبت برگشتی به اسناد مبادله شده به لحاظ تعداد و مبلغ به ترتیب ۱۲/۲ و ۴/۹ درصد برآورد شده است. همچنین نسبت اسناد برگشتی بانکی به اسناد مبادله شده در خرداد امسال به ۱۲/۷ درصد رسیده است. آمار شعبه واخواست دادگستری استان تهران هم نشان می‌دهد در بهار امسال ۸۹۰۰ برگ سفته و برات بانکی به ارزش ۱۱۸ میلیارد و ۳۷۰ میلیون تومان در شهر تهران واخواست شده است که نسبت به خرداد سال گذشته به لحاظ تعداد ۳۴/۸ درصد و به لحاظ ارزش ۹/۲ درصد کاهش نشان می‌دهد. آمارهای رسمی بانک مرکزی تأیید می‌کند آمارهای شعبه واخواست دادگستری استان تهران در خرداد امسال نشان می‌دهد ۲ هزار برگ سفته و برات به ارزش ۲۲۷/۶ میلیارد ریال واخواست شده که در مقایسه با ماه قبل به لحاظ تعداد و مبلغ به ترتیب ۶۲/۸ و ۵۷/۲ درصد و نسبت به خرداد ۱۳۸۸ به ترتیب ۵۵/۵ و ۴۵/۱ درصد کاهش نشان می‌دهد. جدول زیر تعداد و مبلغ اسناد مبادله شده و برگشت داده شده در اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران را از سال ۱۳۷۹ تا پایان خرداد امسال نشان می‌دهد. ■

سفته و برات واخواست شده در شهر تهران		تعداد و مبلغ اسناد مبادله شده و برگشت داده شده در اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران (تعداد به هزار برگ - مبلغ به میلیارد ریال)						
		درصد اسناد برگشتی به مبادله شده		اسناد برگشت داده شده		اسناد مبادله شده		دوره
مبلغ (میلیون ریال)	تعداد (هزار برگ)	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	
۲۹۶۰۹۱/۱	۳۸/۲	۴/۳	۵/۶	۲۷۳۱۵	۲۸۱۷	۶۳۰۸۴۰	۵۰۱۹۲	۱۳۷۹
۶/۳۹۴۸۳۹	۳۵/۱	۴/۴	۵/۰	۳۶۸۴۹	۲۹۳۵	۸۳۲۷۵۵	۵۸۸۱۹	۱۳۸۰
۳۹۴۸۳۹/۶	۳۸/۷	۲/۴	۴/۵	۴۵۳۶۸	۳۱۰۳	۱۰۸۹۴۰۵	۶۸۳۰۲	۱۳۸۱
۷۴۲۸۵۲/۶	۳۷/۰	۴/۳	۴/۵	۶۰۱۴۳	۳۴۳۱	۱۴۰۹۶۸۰	۷۶۱۰۱	۱۳۸۲
۱۱۷۹۶۳۰/۵	۵۰/۴	۳/۷	۵/۰	۶۷۰۹۵	۳۳۹۲	۱۸۰۹۷۵۴	۶۸۲۸۷	۱۳۸۳
۲۶۶۱۰۴۴/۷	۵۶/۷	۴/۲	۴/۹	۸۸۰۷۳	۳۵۴۶	۲۰۹۰۷۶۱	۷۱۸۶۱	۱۳۸۴
۴۹۷۳۲۸۵/۲	۵/۶۴	۳/۶	۴/۶	۱۰۹۲۶۳	۳۵۹۹	۲۹۹۸۷۵۸	۷۸۲۰۱	۱۳۸۵
۸۵۵۴۳۵۱/۴	۶۵/۵	۳/۶	۵/۰	۱۴۷۶۸۰	۳۹۲۵	۴۱۵۷۰۶۵	۷۹۰۵۴	۱۳۸۶
۶۸۹۹۰۹۵/۹	۵۳/۴	۴/۵	۷/۸	۲۰۹۴۲۲	۴۹۴۴	۴۶۶۳۵۷۱	۶۳۶۴۹	۱۳۸۷
۷۸۴۳۳۰۱/۵	۶۰/۷	۵/۱	۱۰/۷	۲۳۴۰۷۱	۵۰۸۷	۴۶۲۹۴۰۰	۴۷۴۶۸	۱۳۸۸
								۱۳۸۸
۴۱۴۳۱۹/۲	۵/۴	۷/۴	۱۰/۶	۱۶۱۰۷	۴۰۷	۳۴۵۱۰۲	۳۸۲۶	خرداد
۱۳۰۳۰۶۹/۹	۷/۱۳	۴/۶	۱۰/۳	۴۳۱۵۹	۱۰۵۸	۹۳۵۱۸۱	۱۰۳۱۲	سه ماهه اول
								۱۳۸۹
۴۲۴۷۷۸/۶	۶/۱	۷/۳	۱۱/۵	۱۲۱۱۸	۳۰۸	۳۲۳۲۱۲	۲۶۷۵	فروردین
۵۳۱۳۳۶/۵	۴/۵	۵/۹	۱۲/۱	۲۷۷۲۸	۴۷۸	۴۶۶۹۶۱	۳۹۵۴	اردیبهشت
۲۲۷۵۵۴/۵	۲	۴/۶	۱۲/۷	۲۳۳۷۷	۵۳۸	۵۱۰۳۰۸	۴۲۳۲	خرداد
۱۱۸۳۶۶۹/۶	۹/۸	۹/۴	۱۲/۲	۶۳۵۲۳	۱۳۲۳	۱۳۰۰۴۸۱	۱۰۸۶۰	سه ماهه اول